અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==========

[૨૦૧૭] ૭ એસ.સી.આર. ૭૧૧ – ભારતની સર્વોચ્ચ અદાલત

મહેસુલી ગુપ્તચર નિર્દેશાલય અને અન્ય – વિરુધ્ધ –

પુષ્પા લેખુમલ તોલાની

(દીવાની અપીલ નં. ૪૪૦૩ / ૨૦૧૦) – ૧૮ ઓગસ્ટ, ૨૦૧૭

[આર.કે. અગ્રવાલ અને પ્રફુલ્લ સી. પંત, ન્યાયમૂર્તિઓ]

કસ્ટમ્સ એક્ટ, ૧૯૬૨ કલમો ૭૭, ૭૮ – સ્મગલિંગ (ગેરકાયદેસર આયાત) – સોના અને હીરાના આભૂષણો – વ્યક્તિગત વપરાશની વસ્તુઓ (Personal effects) હોવાનો દાવો – મુસાફર દ્વારા પોતાની સાથે પરત લઈ જવાના હેતુથી ભારતમાં દાગીના લાવવા એ પરવાનગી પાત્ર છે અને તેના પર કોઈ આયાત જકાત (Import duty) લાગુ પડતી નથી – ૦૧.૦૪.૨૦૦૨ ના રોજની આઈટીસી (એચએસ) એક્સપોર્ટ અને ઈમ્પોર્ટ આઈટમ્સના વર્ગીકરણના એકઝીમ કોડ (EXIM Code) નંબર ૭૧૧૩ ૧૯ ૨૦ અને ૭૧૧૩ ૧૯ ૩૦ મુજબ પણ હીરા અથવા અન્ય કિંમતી પત્થરો જડિત સોનાના આભૂષણોની આયાત મુક્તપણે છૂટપાત્ર છે – પ્રસ્તુત મામલામાં, સામાનની તપાસ વખતે શોધખોળ ટાળવા માટે છુપાવવાની રીત કે સ્વરૂપ વિશે રેકોર્ડ પર કોઈ તથ્યોની ગેરહાજરીમાં અને નીચલી સત્તામંડળના એવા કોઈ નિષ્કર્ષના અભાવે કે સામાવાળા દ્વારા લાવવામાં આવેલા દાગીના ચોરીછૂપીથી લાવવામાં આવ્યા હતા, તેવું ઠેરવવું પડે કે ત્યાં એવું કોઈ છુપાવવાનો પ્રયાસ થયો નહોતો – સામાવાળાએ પોતાના સામાનના નિકાલ માટે ગ્રીન ચેનલ (Green Channel) પસંદ કરી હતી – તેમણે ગ્રીન ચેનલ દ્વારા સામાનના ક્લિયરન્સ

માટેના કાયદાનો કોઈ ભંગ કે કોઈ સૂચનાનું ઉલ્લંઘન કર્યું નથી કારણ કે પ્રવાસી હોવાના નાતે બેગેજ રૂલ્સ (Baggage Rules) હેઠળ તેમની પાસે જાહેર કરવા પાત્ર (Dutiable) કોઈ વસ્તુઓ નહોતી – તેવી જ રીતે, કાયદાની કલમ ૭૮ નો ઉપયોગ નકામો છે કારણ કે આ કલમ માત્ર જકાતપાત્ર અને પ્રતિબંધિત વસ્તુઓને જ લાગુ પડે છે – કસ્ટમ્સ સત્તામંડળ સમક્ષ માલ જાહેર ન કરવાનો અને તેના પર દેવાપાત્ર જકાતની ચોરી કરવાનો આરોપ કોઈ કાયદાકીય આધાર ધરાવતો નથી – ઉપરાંત, દાગીનાની ખરીદીના સમયગાળાના સંદર્ભમાં, તમામ દાગીના સામાવાળાના યુ.કે. (UK) થી રવાના થવાના થોડા દિવસો પહેલાં જ ખરીદવામાં આવ્યા નહોતા, વિશાળ સંખ્યામાં વસ્તુઓ લાંબા સમયથી વપરાશમાં હતી – તેમના સામાનમાંથી મળી આવેલા દાગીનાનું ઊંચું નાણાકીય મૂલ્ય હોવાના કારણે તેને વ્યક્તિગત વપરાશની વસ્તુઓ ન ગણી શકાય તેવી ધારણાનું ખંડન થાય છે – સામાવાળા જકાત મુક્ત વ્યક્તિગત દાગીના આયાત કરવા માટે હકદાર હતા – આ મામલાના તથ્યો અને સંજોગોમાં, ઉચ્ચ ન્યાયલય દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા ચુકાદામાંથી અપીલકર્તા વિરૂદ્ધની ટિપ્પણીઓ (remarks) રદ કરવામાં આવે છે – બેગેજ રૂલ્સ, ૧૯૯૮ – નિયમ ૭.

અપીલ ફગાવતા કોર્ટે ઠેરવ્યું કે:

૧. કાયદાની જોગવાઈઓના ભંગના પ્રશ્નનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી, સામાવાળાએ કાયદાની કલમ ૭૭ ની જોગવાઈઓનો ભંગ કર્યો નથી કારણ કે સામાવાળા દ્વારા ગ્રીન ચેનલમાંથી પસાર થતી વખતે જરૂરી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી. આવી રજૂઆતો ગર્ભિત માનવામાં આવે છે અને તે મુસાફરોના ઝડપી અને સરળ ક્લિયરન્સની સુવિધા માટે બનાવવામાં આવી છે. વધુમાં, કસ્ટમ્સ પ્રક્રિયાઓના સરળીકરણ અને સુમેળ અંગેના આંતરરાષ્ટ્રીય કન્વેન્શન (ક્યોટો ૧૮.૦૫.૧૯૭૩) અનુસાર, ગ્રીન ચેનલમાંથી પસાર થતો મુસાફર પોતે જ એવી રજૂઆત કરે છે કે તેની પાસે કોઈ જકાતપાત્ર કે પ્રતિબંધિત વસ્તુઓ નથી. વધુમાં, બેગેજ રૂલ્સ, ૧૯૯૮ ના નિયમ ૭ ને એપેન્ડિક્સ ઈ (૨) સાથે સુમેળપૂર્વક વાંચતા, સામાવાળા કોઈ જકાતપાત્ર માલ લઈ જતા નહોતા કારણ કે તે માલ સામાવાળાના વ્યક્તિગત વપરાશ માટેના પ્રમાણિક દાગીના હતા અને તે ભારત બહાર લઈ જવાના આશયથી લાવવામાં આવ્યા હતા. ઉપરાંત, દાગીનાની

ખરીદીના સમયગાળાના સંદર્ભમાં, તમામ દાગીના સામાવાળાના યુ.કે. થી રવાના થવાના થોડા દિવસો પહેલાં જ ખરીદવામાં આવ્યા નહોતા, વિશાળ સંખ્યામાં વસ્તુઓ લાંબા સમયથી વપરાશમાં હતી. દાગીના નવા છે કે વપરાયેલા તેનાથી કોઈ ફરક પડતો નથી. આ દલીલનો પણ કોઈ સંદર્ભ નથી કે તમામ દાગીના ભારત બહાર લઈ જવાના હોવાથી, તે સિંગાપોર લઈ જવા માટે જ જાણીજોઈને ભારતમાં લાવવામાં આવ્યા હતા. વિદેશી પ્રવાસીઓને ભારતમાં મોટી કિંમતના દાગીના લાવવાની પણ છૂટ છે **بشر**ટે કે તે તેમની સાથે ભારત બહાર લઈ જવા માટે હોય અને પાસપોર્ટ પર નોંધણી કરતી વખતે તે પૂર્વ–શરત છે. તેથી, મુસાફર સાથે પરત લઈ જવાના હેતુથી ભારતમાં દાગીના લાવવા એ પરવાનગી પાત્ર છે અને તેના પર કોઈ આયાત જકાત લાગુ પડતી નથી. ૦૧.૦૪.૨૦૦૨ ના રોજની આઈટીસી (એચએસ) એક્સપોર્ટ અને ઈમ્પોર્ટ આઈટમ્સના વર્ગીકરણના એકઝીમ કોડ નંબર ૭૧૧૩ ૧૯ ૨૦ અને ૭૧૧૩ ૧૯ ૩૦ મુજબ પણ હીરા અથવા અન્ય કિંમતી પત્થરો જડિત સોનાના આભૂષણોની આયાત મુક્તપણે છૂટપાત્ર છે. તેવી જ રીતે, કાયદાની કલમ ૭૮ નો ઉપયોગ નકામો છે કારણ કે આ કલમ માત્ર જકાતપાત્ર અને પ્રતિબંધિત વસ્તુઓને જ લાગુ પડે છે. કસ્ટમ્સ સત્તામંડળ સમક્ષ માલ જાહેર ન કરવાનો અને તેના પર દેવાપાત્ર જકાતની ચોરી કરવાનો આરોપ કોઈ કાયદાકીય આધાર ધરાવતો નથી. [પેરા ૯]

૨. દાગીના ઇંગ્લેન્ડ પરત લઈ જવાના સામાવાળાના આશયના સંબંધમાં, ડી.આર.આઈ. (**DRI**) દ્વારા જે એર ટિકિટ પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે તે બહુ મહત્વની નથી. સામાવાળા દ્વારા આ કોર્ટ સમક્ષ દાખલ કરવામાં આવેલી જવાબ સોગંદનામામાં રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ઉચ્ચ ન્યાયલય દ્વારા ચુકાદો પસાર કર્યા પછી અપીલકર્તા–ડી.આર.આઈ. દ્વારા કરવામાં આવેલી કહેવાતી તપાસ સ્વીકાર્યપણે ૧,૧૮૫ થી વધુ દિવસો પૂરા થયા પછી કરવામાં આવી હતી. સામાવાળા ૦૧.૦૩.૨૦૦૭ ના રોજ લંડન જવા રવાના થયા હતા અને ૦૬.૦૩.૨૦૦૭ ના રોજ દિલ્હી પરત ફર્યા હતા. જવાબ સોગંદનામામાં વધુમાં એવો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો કે સામાવાળાના ભારત પરત ફરવાની હકીકત અપીલકર્તા–ડી.આર.આઈ. દ્વારા જાણીજોઈને છુપાવવામાં આવી હતી. વાસ્તવમાં, સામાવાળા તે સમયે બીમાર તેમની પુત્રી માટે ડૉક્ટરની એપોઇન્ટમેન્ટમાં હાજરી આપવા લંડન ગયા હતા. વધુમાં, યુ.કે. ના કાયદામાં એવો કોઈ પ્રતિબંધ નથી કે જે લંડનમાં વેટ (**VAT**) નો દાવો કરનાર વ્યક્તિને પાછળથી જે વસ્તુઓ પર વેટનો દાવો કરવામાં આવ્યો હોય તે વસ્તુઓની પુનઃઆયાત કરવાથી રોકે. આ ઉપરાંત, પ્રસ્તુત મામલાના તથ્યો અને સંજોગો પરથી એવું અનુમાન લગાવી શકાય નહીં કે સામાવાળાના કબ્જામાંથી મળી આવેલી રીટર્ન ટિકિટના આધારે દાગીના ભારતમાં આયાત

કરવા માટે જ હતા. તદુપરાંત, તે સંબંધિત સમયે તેમના માતા–પિતા ઈન્ડોનેશિયામાં હતા અને તેમની ઈન્ડોનેશિયા જવાની યોજના હતી. સામાવાળા દ્વારા ખરીદવામાં આવેલી દાગીનાની કેટલીક વસ્તુઓ તેમના વ્યક્તિગત વપરાશ માટે હતી અને કેટલીક વસ્તુઓ ઈન્ડોનેશિયામાં તેમના માતા–પિતા પાસે મૂકી જવાનો આશય હતો. ઉચ્ચ ન્યાયલય ે યોગ્ય રીતે ઠેરવ્યું હતું કે જ્યારે તેઓ દેશમાં મોટી રકમના દાગીના લાવ્યા હતા, ત્યારે સામાવાળાનો આશય દાગીના ભારતમાં સ્મગલિંગ કરવાનો અને તેને વેચી દેવાનો હોય તેવું જણાતું નહોતું. દાગીનાના મૂલ્યાંકનના હેતુ માટેની તપાસમાં પણ તે રૂ. ૨૫ લાખનું માલૂમ પડ્યું હતું અને ડી.આર.આઈ. ના જણાવ્યા મુજબ રૂ. ૧.૨૭ કરોડનું નહોતું. ઉચ્ચ ન્યાયલય ે એ ઠેરવવામાં યોગ્યતા દાખવી હતી કે એક મુસાફર તેની વ્યક્તિગત વપરાશની વસ્તુ તરીકે તેની સાથે લાવતી દરેક પ્રોડક્ટની નવીનતાની ચકાસણી કરવાનો બોર્ડનો આશય નથી. તે એકદમ વાજબી છે કે મુસાફર ભારત પ્રવાસે નીકળતા પહેલા પોતાની વ્યક્તિગત વપરાશની વસ્તુઓની ખરીદી કરી શકે છે. તે દાગીના સહિત કોઈ પણ વ્યક્તિગત વસ્તુ હોઈ શકે છે. તેથી, તેની નવીનતાનું કોઈ મહત્વ નથી. મૂળ પેકિંગમાં રહેલ 'નવો માલ' શબ્દપ્રયોગ વ્યાવહારિક રીતે સમજવો જોઈએ. [પેરા ૧૦]

૩. છુપાવવાના સ્વરૂપ અને રીત વિશે રેકોર્ડ પર કોઈ તથ્યોની ગેરહાજરીમાં અને સામાનની તપાસ વખતે શોધખોળ ટાળવા માટે દાગીના એ રીતે રાખવામાં આવ્યા હતા તેવા નીચલી સત્તામંડળના કોઈ નિષ્કર્ષના અભાવે, તેવું ઠેરવવું પડે કે ત્યાં એવું કોઈ છુપાવવાનું નહોતું. એ જોવા મળે છે કે સામાવાળાએ પોતાના સામાનના ક્લિયરન્સ માટે ગ્રીન ચેનલ પસંદ કરી હતી. તેમણે ગ્રીન ચેનલ દ્વારા સામાનના ક્લિયરન્સ માટે કાયદાનો કોઈ ભંગ કે કોઈ સૂચનાનું ઉલ્લંઘન કર્યું નથી કારણ કે પ્રવાસી હોવાના નાતે બેગેજ રૂલ્સ હેઠળ તેમની પાસે જાહેર કરવા પાત્ર કોઈ માલ નહોતો. તેમના સામાનમાંથી મળી આવેલા દાગીનાનું ઊંચું નાણાકીય મૂલ્ય હોવાના કારણે તેને વ્યક્તિગત વપરાશની વસ્તુઓ ગણી શકાય નહીં તેવી ધારણાનું આથી ખંડન કરવામાં આવે છે અને અમે ઠેરવીએ છીએ કે સામાવાળા જકાત મુક્ત વ્યક્તિગત દાગીના આયાત કરવા માટે હકદાર હતા. આ મામલાના તથ્યો અને સંજોગોમાં, ઉચ્ચ ન્યાયલય દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા ચુકાદામાંથી અપીલકર્તા વિરૂદ્ધની ટિપ્પણીઓ રદ કરવી ન્યાયી અને યોગ્ય રહેશે. તેથી, અપીલકર્તા વિરૂદ્ધ પસાર કરાયેલી કડક ટિપ્પણીઓ (**strictures**) રદ કરવામાં આવે છે.
[પેરા ૧૧, ૧૨]

==========

દીવાની અપીલીય ન્યાધિકારક્ષેત્ર: દીવાની અપીલ નં. ૪૪૦૩ / ૨૦૧૦.

નવી દિલ્હી ખાતેની દિલ્હી ઉચ્ચ ન્યાયલય દ્વારા પુન:અવલોકનનો દાવો નં. ૩૩૫/૨૦૦૯ અને ડબલ્યુ.પી. (સી) નં. ૬૬૩૩/૨૦૦૩ માં અનુક્રમે તારીખ ૦૪.૦૯.૨૦૦૯ અને ૧૩.૦૯.૨૦૦૬ ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલ ચુકાદા અને આખરી હુકમ સામે.

ઉપસ્થીતી

અપીલકર્તા વતી શ્રી રણજીત કુમાર, સોલિસિટર જનરલ, શ્રી રાણા મુખરજી, વરિષ્ઠ વકીલ, સુશ્રી બીનુ તામતા, શ્રી અભિનવ મુખરજી, શ્રી બી. કિષ્ણા પ્રસાદ, વકીલો.

સામાવાળા વતી શ્રી સિદ્ધાર્થ લુથરા, વરિષ્ઠ વકીલ, શ્રી ટી.વી. રત્નમ, સુશ્રી અનીશા બેનર્જી, શ્રી એફ.એમ. સ્વરી દેવ, શ્રી સેંકરા કૌશિક, શ્રી ગૌતમ ખાંચી, સુશ્રી તારા નરુલા, શ્રી માધવ ખુરાના, વકીલો.

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ આર.કે. અગ્રવાલ દ્વારા આપવામાં આવેલ.

૧. પ્રસ્તુત અપીલ દિલ્હી ઉચ્ચ ન્યાયલય ની વિભાગીય ખંડપીઠ દ્વારા ડબલ્યુ.પી. (સી) નં. ૬૬૩૩ / ૨૦૦૩ અને પુન:અવલોકનનો દાવો નં. ૩૩૫ / ૨૦૦૯ માં અનુક્રમે તારીખ ૧૩.૦૯.૨૦૦૬ અને ૦૪.૦૯.૨૦૦૯ ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલ આખરી ચુકાદાઓ અને હુકમો સામે દાખલ કરવામાં આવેલ છે, જેના દ્વારા ઉચ્ચ ન્યાયલય ે અત્રેના સામાવાળા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલ રીટ અરજી મંજૂર કરી હતી અને પુન:અવલોકનનો દાવો ફગાવી દીધી હતી.

૨. સંક્ષિપ્ત તથ્યો:

(એ) તારીખ ૧૯.૧૧.૨૦૦૨ ના રોજ, એવી ચોક્કસ બાતમીની વિગતના

આધારે કે શ્રીમતી પુષ્પા લેખુમલ તોલાની – અત્રેના સામાવાળા, જેઓ લંડનથી આઇજીઆઈ એરપોર્ટ પર આવી પહોંચવાના હતા, તેઓ પોતાના બેગમાં છુપાવીને સોના અને હીરાના દાગીના તેમજ અન્ય કિંમતી વસ્તુઓ લાવશે અને કસ્ટમ્સ જકાત ચૂકવ્યા વિના ગ્રીન ચેનલમાંથી પસાર થશે, મહેસુલી ગુપ્તચર નિર્દેશાલય (ડી.આર.આઈ.), હેડક્વાર્ટર ઓફિસ, નવી દિલ્હીના અધિકારીઓએ તેમના પર નજર રાખી હતી અને જેવા તેઓ ગ્રીન ચેનલમાંથી પસાર થઈને એક્ઝિટ ગેટ પાર કરવા જઈ રહ્યા હતા, તેમને રોકવામાં આવ્યા હતા અને પૂછવામાં આવ્યું હતું કે શું તેમની પાસે જાહેર કરવા પાત્ર (dutiable) કોઈ વસ્તુ છે, જેના જવાબમાં તેમણે નકારાત્મક ઉત્તર આપ્યો હતો. કસ્ટમ્સ એક્ટ, ૧૯૬૨ (જેને હવે પછી 'કાયદો' તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ની કલમ ૧૦૨ હેઠળ તલાશી લેવામાં આવી હતી અને બે હાથબેગમાંથી રૂ. ૧.૨૭ કરોડની કિંમતના ૭૪ દાગીના ધરાવતા ૨૮ પેકેટો મળી આવ્યા હતા. તે જ દિવસે, સામાવાળાને એડિશનલ ચીફ જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવ્યા હતા અને તેમને ન્યાયિક કસ્ટડીમાં મોકલવામાં આવ્યા હતા અને તેઓ તારીખ ૨૬.૧૧.૨૦૦૨ સુધી ત્યાં રહ્યા હતા.

(બી) તારીખ ૧૨.૧૨.૨૦૦૨ ના રોજ, મહેસુલી ગુપ્તચર નિર્દેશાલય ના તત્કાલીન આસિસ્ટન્ટ ડિરેક્ટર દ્વારા સામાવાળાને કારણ દર્શાવ નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી, જેમાં તેમને કારણ દર્શાવવા જણાવાયું હતું કે જપ્ત કરાયેલ માલ કાયદા હેઠળ શા માટે જપ્ત (confiscate) ન કરવો જોઈએ. તારીખ ૧૪.૦૮.૨૦૦૩ ના રોજ, સક્ષમ સત્તામંડળે રૂ. ૮૬,૫૨,૭૬૫/– ની કિંમતની

નવી વસ્તુઓ સંપૂર્ણપણે જપ્ત કરવાનો, રૂ. ૩,૦૦,૦૦૦/– નો દંડ ભરપાઈ કરીને છોડાવવાની શરતે રૂ. ૪૦,૪૭,૨૩૫/– ની કિંમતના જપ્ત કરેલા દાગીના જપ્ત કરવાનો અને રૂ. ૧૫,૦૦,૦૦૦/– નો દંડ (penalty) ફટકારતો વિગતવાર હુકમ પસાર કર્યો હતો. તારીખ ૨૭.૦૯.૨૦૦૪ ના હુકમ દ્વારા, એડિશનલ ચીફ મેટ્રોપોલિટન મેજિસ્ટ્રેટ, નવી દિલ્હીએ સામાવાળાને કાયદાની કલમ ૧૩૨ અને ૧૩૫(૧)(એ) હેઠળ દોષિત ઠેરવ્યા હતા અને અગાઉ ભોગવેલ જેલની મુદત જેટલી કેદની સજા ફટકારી હતી તથા રૂ. ૬ લાખનો દંડ ફટકાર્યો હતો.

(સી) તારીખ ૧૨.૧૨.૨૦૦૨ ની કારણ દર્શાવ નોટિસ અને તારીખ ૧૪.૦૮.૨૦૦૩ ના હુકમથી નારાજ થઈને, અત્રેના સામાવાળાએ દિલ્હી ઉચ્ચ ન્યાયલય સમક્ષ રીટ અરજી (સી) નં. ૬૬૩૩ / ૨૦૦૩ દાખલ કરી હતી. ઉચ્ચ ન્યાયલય ની વિભાગીય ખંડપીઠ ે, તારીખ ૧૩.૦૯.૨૦૦૬ ના હુકમ દ્વારા રીટ અરજી મંજૂર કરી હતી અને કારણ દર્શાવ નોટિસ તથા તારીખ ૧૪.૦૮.૨૦૦૩ નો હુકમ રદ કર્યો હતો અને માલ છોડી મૂકવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો. ઉપરોક્ત ચુકાદાને ધ્યાનમાં રાખીને, એડિશનલ ચીફ મેટ્રોપોલિટન મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા કરવામાં આવેલી દોષસિદ્ધિ સામે અત્રેના સામાવાળા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલ અપીલ એડિશનલ સેશન્સ જજ દ્વારા તારીખ ૧૧.૦૪.૨૦૦૭ ના હુકમથી મંજૂર કરવામાં આવી હતી.

(ડી) ઉચ્ચ ન્યાયલય ના નિર્ણયથી નારાજ થઈને, અપીલકર્તાએ પુન:અવલોકનનો દાવો નં. ૩૩૫ / ૨૦૦૯ દાખલ કરી હતી. ઉચ્ચ ન્યાયલય

ની વિભાગીય ખંડપીઠ ે, તારીખ ૦૪.૦૯.૨૦૦૯ ના હુકમ દ્વારા સદરહુ પુન:અવલોકનનો દાવો ફગાવી દીધી હતી.

(ઈ) તારીખ ૧૩.૦૯.૨૦૦૬ અને ૦૪.૦૯.૨૦૦૯ ના હુકમોથી નારાજ થઈને, અપીલકર્તાએ સ્પેશિયલ લીવ પીટીશન દ્વારા આ અપીલ રજૂ કરી છે.

૩. અપીલકર્તા વતી વિદ્વાન સોલિસિટર જનરલ શ્રી રણજીત કુમાર અને સામાવાળા વતી વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી સિદ્ધાર્થ લુથરા દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી દલીલો સાંભળવામાં આવી હતી અને રેકોર્ડની ચકાસણી કરવામાં આવી હતી.

વિચારણા માટેના મુદ્દા:

૪. આ કોર્ટ સમક્ષ વિચારણા માટેનો એકમાત્ર મુદ્દો એ છે કે આ મામલાના વર્તમાન તથ્યો અને સંજોગોમાં, તારીખ ૧૨.૧૨.૨૦૦૨ ની કારણ દર્શાવ નોટિસ અને તારીખ ૧૪.૦૮.૨૦૦૩ નો હુકમ રદ કરવા પાત્ર છે કે નહીં?

પરસ્પર વિરોધી રજૂઆતો:

૫. અપીલકર્તા–ડી.આર.આઈ. વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન સોલિસિટર જનરલે રજૂઆત કરી હતી કે જપ્ત કરાયેલી ઘણી વસ્તુઓ જેમ કે સોના અને હીરા જડિત ટાઈ પિન, ટાઈ ક્લિપ, મેટલ કોલર વગેરે, જે એક મહિલા દ્વારા વાપરી શકાતી નથી, તેને બેગેજ રૂલ્સ, ૧૯૯૮ હેઠળ વ્યક્તિગત વપરાશની વસ્તુઓ (personal effects) કહી શકાય નહીં. તેવી જ રીતે, જે વસ્તુઓ નવી ખરીદવામાં આવી છે જેમ કે ઈનવોઈસ દ્વારા સાબિત થાય છે અને અત્યંત ઊંચી

કિંમતની છે તેમજ મુસાફર સિવાયના અન્ય વ્યક્તિઓની છે તેવી વસ્તુઓને વ્યક્તિગત વપરાશની વસ્તુઓ કહી શકાય નહીં. વિદ્વાન સોલિસિટર જનરલે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે ઉચ્ચ ન્યાયલય એ બાબત સમજવામાં નિષ્ફળ ગઈ છે કે કાયદાની યોજનામાં, મુસાફરોના સામાનના કિસ્સામાં નિર્દિષ્ટ મૂલ્ય સુધીના માલ પર જકાતમાંથી મુક્તિ છે પરંતુ મુસાફર દ્વારા સત્ય અને સાચી રજૂઆત કરવામાંથી કોઈ મુક્તિ નથી. વધુમાં, સામાવાળાએ ઈંગ્લેન્ડ છોડતા પહેલા એક ફોર્મ ભર્યું હતું જેમાં તેમણે વેટ (VAT) ના રિફંડનો દાવો કર્યો હતો જે સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે તેમનો આશય ઈંગ્લેન્ડથી ખરીદેલ માલ પાછો ઈંગ્લેન્ડ ન લઈ જવાનો હતો. વિદ્વાન સોલિસિટર જનરલે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે દાગીના ભારતમાં લાવવામાં આવ્યા હતા અને તેને ગ્રીન ચેનલમાંથી પસાર કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો હતો અને સામાવાળા તેનું સ્મગલિંગ કરવા માટે જવાબદાર હતા. વાસ્તવમાં, જપ્ત કરેલા દાગીના પરત મળ્યા પછી, અત્રેના સામાવાળા રીટ અરજીમાં ઉચ્ચ ન્યાયલય સમક્ષ કરેલી ભારપૂર્વકની રજૂઆતથી વિપરીત, ઈન્ડોનેશિયા જવાના બદલે સીધા લંડન પરત ગયા હતા, જેને ઉચ્ચ ન્યાયલય સમક્ષ તેમનો 'આશય' નક્કી કરવા માટે તેમના પક્ષમાં એક આધાર ગણવામાં આવ્યો હતો. વિદ્વાન સોલિસિટર જનરલે છેલ્લે રજૂઆત કરી હતી કે માલ મુક્ત કર્યા પછી સામાવાળાના વર્તને કોર્ટને ગેરમાર્ગે દોરી હતી અને વ્યક્તિગત વપરાશની વસ્તુઓના બહાને ઉચ્ચ ન્યાયલય નો ચુકાદો રદ કરવા પાત્ર છે.

૬. એનાથી વિપરીત, સામાવાળા વતી વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલે રજૂઆત કરી હતી

કે બેગેજ રૂલ્સ ૧૯૯૮ ના નિયમ ૭ મુજબ, ભારતમાં આવતા પ્રવાસીને પરિશિષ્ટ–ઈ ના કોલમ (૨) માં દર્શાવેલ મર્યાદા સુધી તેના પ્રમાણિક સામાનમાં રહેલી વસ્તુઓ જકાત મુક્ત ક્લિયર કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવશે જે ભારતમાં પ્રવાસીના વ્યક્તિગત વપરાશ માટે "વાપરેલી વ્યક્તિગત વસ્તુઓ" સૂચવે છે, જો તેનો વપરાશ થયો ન હોય, તો પ્રવાસી કોઈ વિદેશી સ્થળ માટે ભારત છોડે ત્યારે તેની પુનઃ નિકાસ કરી શકાય છે. તેથી, સામાવાળાએ કાયદાની કલમ ૭૭ હેઠળ કોઈ રજૂઆત કરી નહોતી તેવો આરોપ સાચો નથી કારણ કે સામાવાળા કોઈ જકાતપાત્ર/પ્રતિબંધિત વસ્તુઓ લઈ જતા નહોતા અને તેઓ જે દાગીના લઈ જતા હતા તે પ્રમાણિક દાગીના હતા. વધુમાં, વેટ રિફંડની દલીલના સંદર્ભમાં, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે યુનાઈટેડ કિંગડમના કસ્ટમ્સ સત્તામંડળે તેનું ખંડન કરતા જણાવ્યું છે કે વેટનો દાવો કરનાર વ્યક્તિને જો તે તેમ ઈચ્છે તો જે દાગીના પર વેટનો દાવો કરવામાં આવ્યો હોય તે દાગીના યુનાઈટેડ કિંગડમ પાછા લઈ જવાથી પ્રતિબંધિત કે રોકવામાં આવતો નથી અને તેને ધ્યાનમાં રાખીને લંડન પરત ફરવા સામે શંકા કરી શકાય નહીં. વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલે છેલ્લે રજૂઆત કરી હતી કે ઉચ્ચ ન્યાયલય ે એવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચવામાં યોગ્યતા દાખવી હતી કે માલ વ્યક્તિગત વપરાશની વસ્તુઓ હતી અને સામાવાળાના વ્યક્તિગત વપરાશ માટે હતી અને આ કોર્ટ દ્વારા કોઈ હસ્તક્ષેપની જરૂર નથી.

ચર્ચા:–

૭. તારીખ ૧૯.૧૧.૨૦૦૨ ના રોજ, મહેસુલી ગુપ્તચર નિર્દેશાલય ના

અધિકારીઓએ ગ્રીન ચેનલમાંથી પસાર થઈ રહેલા અત્રેના સામાવાળાને એ બાતમીના આધારે રોક્યા હતા કે અત્રેના સામાવાળા લંડનથી આઈજીઆઈ એરપોર્ટ પર આવી પહોંચવાના છે અને સોના અને હીરાના દાગીના તેમજ અન્ય કિંમતી વસ્તુઓ પોતાની સાથે લાવવાના છે અને તેઓ કસ્ટમ્સને તેની રજૂઆત કરશે નહીં અને કસ્ટમ્સ જકાત ચૂકવ્યા વિના ગ્રીન ચેનલમાંથી પસાર થઈ જશે. પૂછવામાં આવતાં, મહિલાએ જવાબ આપ્યો કે તેની પાસે જાહેર કરવા પાત્ર કશું નથી. અત્રેના સામાવાળા દ્વારા લાવવામાં આવેલી હાથબેગની તપાસ કરતા રૂ. ૧.૨૭ કરોડની કિંમતના સોના અને હીરાના કેટલાય દાગીના મળી આવ્યા હતા. ડી.આર.આઈ. ના અધિકારીઓ દ્વારા પૂછપરછ કરવામાં આવતા, એવું જણાવવામાં આવ્યું હતું કે આ વસ્તુઓ વ્યક્તિગત વપરાશની છે અને તેના પર કોઈ જકાત લેવાપાત્ર નથી. છતાં, ડી.આર.આઈ. ના અધિકારીઓએ કાયદાની જોગવાઈઓ હેઠળ એવી વાજબી માન્યતા સાથે વસ્તુઓ જપ્ત કરી હતી કે સદરહુ વસ્તુઓ કાયદાની જોગવાઈઓના ઉલ્લંઘનમાં ભારતમાં ચોરીછૂપીથી આણેલી (smuggled) હતી અને તેથી જપ્ત કરવા પાત્ર છે. યોગ્ય પ્રક્રિયા અનુસર્યા પછી, તારીખ ૧૨.૧૨.૨૦૦૨ ના રોજ અત્રેના સામાવાળાને કારણ દર્શાવ નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી. અત્રેના સામાવાળાએ કારણ દર્શાવ નોટિસનો પોતાનો જવાબ દાખલ કરીને તેમની સામે મૂકવામાં આવેલા તમામ આરોપોને નકારી કાઢ્યા હતા. તારીખ ૧૪.૦૮.૨૦૦૩ ના રોજ, એડિશનલ કમિશનર ઓફ કસ્ટમ્સ, આઈજીઆઈ એરપોર્ટ, નવી દિલ્હી દ્વારા હુકમમાં સમાવિષ્ટ કેટલીક શરતો અને નિયમો પર દાગીના જપ્ત કરવાનો આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો

હતો. અત્રેના સામાવાળાએ તારીખ ૧૨.૧૨.૨૦૦૨ ની કારણ દર્શાવ નોટિસ અને એડિશનલ કમિશનરના તારીખ ૧૪.૦૮.૨૦૦૩ ના હુકમને ઉચ્ચ ન્યાયલય સમક્ષ રીટ અરજી (સી) નં. ૬૬૩૩ / ૨૦૦૩ દ્વારા પડકાર્યો હતો. ઉચ્ચ ન્યાયલય ની વિભાગીય ખંડપીઠ ે, તારીખ ૧૩.૦૯.૨૦૦૬ ના હુકમથી રીટ અરજી મંજૂર કરી હતી અને તારીખ ૦૪.૦૯.૨૦૦૯ ના હુકમથી તારીખ ૧૩.૦૯.૨૦૦૬ ના હુકમ સામે અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી પુન:અવલોકનનો દાવો ફગાવી દીધી હતી.

૮. ઉપરોક્ત પૃષ્ઠભૂમિમાં, બેગેજ રૂલ્સ, ૧૯૯૮ ની કેટલીક જોગવાઈઓ તેમજ નાણા મંત્રાલય દ્વારા જારી કરાયેલ તારીખ ૨૪.૦૯.૧૯૯૮ અને ૧૮.૦૨.૨૦૦૦ ના પરિપત્રો ટાંકવા પ્રાસંગિક છે જે નીચે મુજબ છે:–

વ્યાખ્યાઓ.–

"૨. (iii) "પ્રવાસી" એટલે ભારતનો સામાન્ય નિવાસી ન હોય તેવી વ્યક્તિ, જે પ્રવાસ, મનોરંજન, રમતગમત, સ્વાસ્થ્ય, કૌટુંબિક કારણો, અભ્યાસ, ધાર્મિક યાત્રા અથવા વ્યવસાય જેવા કાયદેસરના બિન–સંપૂર્ણ સ્થળાંતરના હેતુઓ માટે કોઈપણ બાર મહિનાના સમયગાળા દરમિયાન છ મહિનાથી વધુ ન હોય તેટલા રોકાણ માટે ભારતમાં પ્રવેશ કરે છે;

૭. પ્રવાસીઓ.– ભારતમાં આવી પહોંચતા પ્રવાસીને પરિશિષ્ટ ઈ ના કોલમ (૨) માં દર્શાવેલ મર્યાદા સુધી તેના પ્રમાણિક સામાનમાં રહેલી વસ્તુઓ જકાત મુક્ત ક્લિયર કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવશે.

પરિશિષ્ટ ઈ

	૧	**૨ – જકાત મુક્ત મંજૂર થયેલી**

		વસ્તુઓ
એ	| XXXX	| XXXXX
બી	|નેપાળ કે ભૂટાનના મૂળ સિવાયના અન્ય વિદેશી મૂળના પ્રવાસીઓ જેઓ નેપાળ કે ભૂટાનથી આવી રહ્યા છે અથવા પાકિસ્તાની મૂળના પ્રવાસીઓ જેઓ પાકિસ્તાનથી આવી રહ્યા છે	i. વાપરેલી વ્યક્તિગત વસ્તુઓ અને મુસાફરીની યાદગાર વસ્તુઓ, જો – –
		એ. આ માલ પ્રવાસીના વ્યક્તિગત વપરાશ માટે હોય અને
		બી. આ માલ, ભારતમાં રોકાણ દરમિયાન વપરાશમાં લેવાયેલ માલ સિવાયનો, જ્યારે પ્રવાસી વિદેશી સ્થળ માટે ભારત છોડે ત્યારે પુનઃ નિકાસ કરવામાં આવે.
		ii. ભેટ આપવા માટે રૂ. ૮,૦૦૦/– સુધીની કિંમતની વસ્તુઓ
સી	xxxxxx	xxxxxx
ડી	xxxxxx	xxxxxx

પરિપત્ર નં. ૭૨/૯૮–કસ્ટમ્સ –એફ.નં. ૫૨૦/૧૩૬/૯૨–CUS–VI –

તારીખ ૨૪/૦૯/૧૯૯૮

ભારત સરકાર – નાણા મંત્રાલય – મહેસૂલ વિભાગ, નવી દિલ્હી

૧. XXXXXX

૨. XXXXXX

૩. તારીખ ૨/૬/૯૮ ના જાહેરનામા નં. ૩૦/૯૮–Cus(NT) દ્વારા જારી કરાયેલ બેગેજ રૂલ્સ, ૧૯૯૮ માં સદરહુ નિયમોના પરિશિષ્ટ ઈ માં સમાવિષ્ટ નિયમન ૭ માં પ્રવાસીઓ દ્વારા જકાત મુક્ત માલની આયાત માટેની જોગવાઈ

કરવામાં આવી છે. વર્તમાન બેગેજ રૂલ્સમાં વ્યક્તિગત વપરાશની વસ્તુઓ (personal effects) ની કોઈ વ્યાખ્યા નથી. જો કે, એકરૂપતા ખાતર એ પુનરોચ્ચાર કરવો જરૂરી માનવામાં આવે છે કે વ્યક્તિગત વપરાશની વસ્તુઓમાં નીચેના માલનો સમાવેશ થશે:–

(i) વ્યક્તિગત દાગીના

(ii) વીસથી વધુ ન હોય તેવી ફિલ્મ રોલ સાથેનો એક કેમેરા

(iii) એસેસરીઝ સાથેનો અને બારથી વધુ ન હોય તેવી વિડિયો કેસેટ સાથેનો એક વિડિયો કેમેરા/કેમકોર્ડર

(iv) એક બાયનોક્યુલર (દૂરબીન)

(v) એક પોર્ટેબલ કલર ટેલિવિઝન (૧૫ સેમી થી વધુ કદ ન હોય તેવું)

(vi) કોમ્પેક્ટ ડિસ્ક પ્લેયર સહિત એક મ્યુઝિક સિસ્ટમ

(vii) એક પોર્ટેબલ ટાઈપરાઈટર

(viii) એક પરમેબ્યુલેટર (બાળગાડી)

(ix) એક તંબુ અને અન્ય કેમ્પિંગ સાધનો

(x) એક કમ્પ્યુટર (લેપટોપ/નોટબુક)

(xi) એક ઈલેક્ટ્રોનિક ડાયરી

(xii) એક પોર્ટેબલ વાયરલેસ રીસીવિંગ સેટ (ટ્રાન્ઝિસ્ટર રેડિયો)

(xiii) વ્યાવસાયિક ઓડિયો/વિડિયો સાધનો સહિતના વ્યાવસાયિક સાધનો, સાધનો અને ઉપકરણો

(xiv) રમતગમતના સાધનો જેમ કે એક માછીમારીનું સાધન, પચાસ કારતૂસ

સાથેનું એક રમતગમતનું હથિયાર, એક પાવડર વગરની સાયકલ, ૫૧ મીટરથી ઓછી લંબાઈ ધરાવતી એક હોડી (canoe) અથવા રેન્જ, એક જોડી સ્કીડ, બે ટેનિસ રેકેટ, એક ગોલ્ફ સેટ (ગોલ્ફ બોલના ડઝન સાથે ૧૪ નંગ).

(xv) એક સેલ ફોન

૪. કૃપા કરીને નોંધ લેવામાં આવે કે જાહેરનામા નં. ૪૫/૯૨ માં વ્યક્તિગત વપરાશની વસ્તુઓને નવી અથવા વાપરેલી બંને વસ્તુઓ તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવી હતી અને બેગેજ રૂલ્સ ૧૯૯૪ ના નિયમ ૧૧ માં પ્રવાસીઓની વ્યક્તિગત વસ્તુઓની જકાત મુક્ત આયાતની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી, જ્યારે બેગેજ રૂલ્સ ૧૯૯૮ માં પ્રવાસીઓની માત્ર વાપરેલી વ્યક્તિગત વસ્તુઓની જ મંજૂરી આપવામાં આવે છે. પ્રવાસી પોતાની સાથે લાવે છે તે દરેક પ્રોડક્ટની નવીનતાની ચકાસણી કરવાનો બોર્ડનો આશય નથી, જ્યાં સુધી તે પ્રથમ દર્શનીય રીતે તેના મૂળ પેકિંગમાં નવો માલ ન હોય જેને તુરંત જ વેચી શકાય તેમ હોય. (અમારા દ્વારા ભાર મુકાયેલ)

સહી/–(વિજય કુમાર)

અવર સચિવ, ભારત સરકાર

એફ.નં. ૪૯૫/૨૯/૯૯–Cus–VI – ભારત સરકાર – નાણા મંત્રાલય

મહેસૂલ વિભાગ, નવી દિલ્હી સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ એક્સાઈઝ એન્ડ કસ્ટમ્સ

નવી દિલ્હી, ૧૮ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૦૦

વિષય: બેગેજ રૂલ્સ – પ્રવાસીઓનો સામાન – પ્રવાસીઓના પાસપોર્ટ પર વ્યક્તિગત વપરાશની વસ્તુઓની આયાત અંગે કોઈ નોંધણી (endorsement) ન કરવી

૧. xxxxx

૨. xxxxx

૩. કૃપા કરીને એ સુનિશ્ચિત કરવામાં આવે કે તમામ પ્રમાણિક પ્રવાસીઓને બેગેજ રૂલ્સ, ૧૯૯૮ માં નિર્ધારિત શરતો અને નિયમોને આધીન રહીને, પાસપોર્ટ પર નોંધણી વગર અને જકાતની ચુકવણી વગર તેમની વ્યક્તિગત વપરાશની વસ્તુઓ લાવવાની મંજૂરી આપવામાં આવે."

(અમારા દ્વારા ભાર મુકાયેલ)

૯. કાયદાની જોગવાઈઓના ભંગના પ્રશ્નનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી, અમારું માનવું છે કે અત્રેના સામાવાળાએ કાયદાની કલમ ૭૭ ની જોગવાઈઓનો ભંગ કર્યો નથી કારણ કે સામાવાળા દ્વારા ગ્રીન ચેનલમાંથી પસાર થતી વખતે જરૂરી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી. આવી રજૂઆતો ગર્ભિત માનવામાં આવે છે અને તે મુસાફરોના ઝડપી અને સરળ ક્લિયરન્સની સુવિધા માટે બનાવવામાં આવી છે. વધુમાં, કસ્ટમ્સ પ્રક્રિયાઓના સરળીકરણ અને સુમેળ અંગેના આંતરરાષ્ટ્રીય કન્વેન્શન (ક્યોટો ૧૮.૦૫.૧૯૭૩) અનુસાર, ગ્રીન ચેનલમાંથી પસાર થતો મુસાફર પોતે જ એવી રજૂઆત કરે છે કે તેની પાસે કોઈ જકાતપાત્ર કે પ્રતિબંધિત વસ્તુઓ નથી. વધુમાં, બેગેજ રૂલ્સ, ૧૯૯૮ ના નિયમ ૭ ને એપેન્ડિક્સ ઈ (૨) (ઉપર ટાંકવામાં આવેલ) સાથે સુમેળપૂર્વક વાંચતા, સામાવાળા કોઈ જકાતપાત્ર

માલ લઈ જતા નહોતા કારણ કે તે માલ સામાવાળાના વ્યક્તિગત વપરાશ માટેના પ્રમાણિક દાગીના હતા અને તે ભારત બહાર લઈ જવાના આશયથી લાવવામાં આવ્યા હતા. ઉપરાંત, દાગીનાની ખરીદીના સમયગાળાના સંદર્ભમાં, તમામ દાગીના સામાવાળાના યુ.કે. થી રવાના થવાના થોડા દિવસો પહેલાં જ ખરીદવામાં આવ્યા નહોતા, વિશાળ સંખ્યામાં વસ્તુઓ લાંબા સમયથી વપરાશમાં હતી. દાગીના નવા છે કે વપરાયેલા તેનાથી કોઈ ફરક પડતો નથી. આ દલીલનો પણ કોઈ સંદર્ભ નથી કે તમામ દાગીના ભારત બહાર લઈ જવાના હોવાથી, તે સિંગાપોર લઈ જવા માટે જ જાણીજોઈને ભારતમાં લાવવામાં આવ્યા હતા. વિદેશી પ્રવાસીઓને ભારતમાં મોટી કિંમતના દાગીના લાવવાની પણ છૂટ છે بشرطे કે તે તેમની સાથે ભારત બહાર લઈ જવા માટે હોય અને પાસપોર્ટ પર નોંધણી કરતી વખતે તે પૂર્વ–શરત છે. તેથી, મુસાફર સાથે પરત લઈ જવાના હેતુથી ભારતમાં દાગીના લાવવા એ પરવાનગી પાત્ર છે અને તેના પર કોઈ આયાત જકાત લાગુ પડતી નથી. વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલે અમારું ધ્યાન દોર્યું કે ૦૧.૦૪.૨૦૦૨ ના રોજની આઈટીસી (એચએસ) એક્સપોર્ટ અને ઈમ્પોર્ટ આઈટમ્સના વર્ગીકરણના એકઝીમ કોડ નંબર ૭૧૧૩ ૧૯ ૨૦ અને ૭૧૧૩ ૧૯ ૩૦ મુજબ પણ હીરા અથવા અન્ય કિંમતી પત્થરો જડિત સોનાના આભૂષણોની આયાત મુક્તપણે છૂટપાત્ર છે. તેવી જ રીતે, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલે યોગ્ય રીતે રજૂઆત કરી કે કાયદાની કલમ ૮૦ નો ઉપયોગ નકામો છે કારણ કે આ કલમ માત્ર જકાતપાત્ર અને પ્રતિબંધિત વસ્તુઓને જ લાગુ પડે છે. કસ્ટમ્સ સત્તામંડળ સમક્ષ માલ જાહેર ન કરવાનો અને તેના પર દેવાપાત્ર જકાતની ચોરી કરવાનો

આરોપ કોઈ કાયદાકીય આધાર ધરાવતો નથી.

૧૦. દાગીના ઈંગ્લેન્ડ પરત લઈ જવાના સામાવાળાના આશયના સંબંધમાં, અમે નથી માનતા કે ડી.આર.આઈ. દ્વારા જે એર ટિકિટ પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે તે બહુ મહત્વની છે. અત્રેના સામાવાળા દ્વારા આ કોર્ટ સમક્ષ દાખલ કરવામાં આવેલા તારીખ ૨૦.૧૦.૨૦૧૪ ના જવાબ સોગંદનામામાં રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ઉચ્ચ ન્યાયલય દ્વારા ચુકાદો પસાર કર્યા પછી અપીલકર્તા–ડી.આર.આઈ. દ્વારા કરવામાં આવેલી કહેવાતી તપાસ સ્વીકાર્યપણે ૧,૧૮૫ થી વધુ દિવસો પૂરા થયા પછી કરવામાં આવી હતી. અત્રેના સામાવાળા ૦૧.૦૩.૨૦૦૭ ના રોજ જેટ એરવેઝની ફ્લાઈટ નં. ૯W–૦૧૨૨ માં લંડન જવા રવાના થયા હતા અને ૦૬.૦૩.૨૦૦૭ ના રોજ જેટ એરવેઝની ફ્લાઈટ નં. ૯W–૦૧૨૧ માં દિલ્હી પરત ફર્યા હતા. જવાબ સોગંદનામામાં વધુમાં એવો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે સામાવાળાના ભારત પરત ફરવાની હકીકત અપીલકર્તા–ડી.આર.આઈ. દ્વારા જાણીજોઈને છુપાવવામાં આવી હતી. વાસ્તવમાં, સામાવાળા તે સમયે બીમાર તેમની પુત્રી માટે ડૉક્ટરની એપોઇન્ટમેન્ટમાં હાજરી આપવા લંડન ગયા હતા. વધુમાં, યુ.કે. ના કાયદામાં એવો કોઈ પ્રતિબંધ નથી કે જે લંડનમાં વેટ નો દાવો કરનાર વ્યક્તિને પાછળથી જે વસ્તુઓ પર વેટનો દાવો કરવામાં આવ્યો હોય તે વસ્તુઓની પુનઃઆયાત કરવાથી રોકે. આ ઉપરાંત, પ્રસ્તુત મામલાના તથ્યો અને સંજોગો પરથી એવું અનુમાન લગાવી શકાય નહીં કે સામાવાળાના કબ્જામાંથી મળી આવેલી રીટર્ન ટિકિટના આધારે દાગીના ભારતમાં આયાત

કરવા માટે જ હતા. તદુપરાંત, અમે સામાવાળાની આ રજૂઆતને નકારી શકીએ નહીં કે તે સંબંધિત સમયે તેમના માતા–પિતા ઈન્ડોનેશિયામાં હતા અને તેમની ઈન્ડોનેશિયા જવાની યોજના હતી. સામાવાળા દ્વારા ખરીદવામાં આવેલી દાગીનાની કેટલીક વસ્તુઓ તેમના વ્યક્તિગત વપરાશ માટે હતી અને કેટલીક વસ્તુઓ ઈન્ડોનેશિયામાં તેમના માતા–પિતા પાસે મૂકી જવાનો આશય હતો. ઉચ્ચ ન્યાયલય ે યોગ્ય રીતે ઠેરવ્યું છે કે જ્યારે તેઓ દેશમાં મોટી રકમના દાગીના લાવ્યા હતા, ત્યારે સામાવાળાનો આશય દાગીના ભારતમાં સ્મગલિંગ કરવાનો અને તેને વેચી દેવાનો હોય તેવું જણાતું નહોતું. દાગીનાના મૂલ્યાંકનના હેતુ માટેની તપાસમાં પણ તે રૂ. ૨૫ લાખનું માલૂમ પડ્યું છે અને ડી.આર.આઈ. ના જણાવ્યા મુજબ રૂ. ૧.૨૭ કરોડનું નહોતું. ઉચ્ચ ન્યાયલય ે એ ઠેરવવામાં યોગ્યતા દાખવી હતી કે એક મુસાફર તેની વ્યક્તિગત વપરાશની વસ્તુ તરીકે તેની સાથે લાવતી દરેક પ્રોડક્ટની નવીનતાની ચકાસણી કરવાનો બોર્ડનો આશય નથી. તે એકદમ વાજબી છે કે મુસાફર ભારત પ્રવાસે નીકળતા પહેલા પોતાની વ્યક્તિગત વપરાશની વસ્તુઓની ખરીદી કરી શકે છે. તે દાગીના સહિત કોઈ પણ વ્યક્તિગત વસ્તુ હોઈ શકે છે. તેથી, તેની નવીનતાનું કોઈ મહત્વ નથી. મૂળ પેકિંગમાં રહેલ 'નવો માલ' શબ્દપ્રયોગ વ્યાવહારિક રીતે સમજવો જોઈએ.

નિષ્કર્ષ:–

૧૧. અમારું એવું વિચારાયેલું માનવું છે કે છુપાવવાના સ્વરૂપ અને રીત વિશે રેકોર્ડ પર કોઈ તથ્યોની ગેરહાજરીમાં અને સામાનની તપાસ વખતે શોધખોળ

ટાળવા માટે દાગીના એ રીતે રાખવામાં આવ્યા હતા તેવા નીચલી સત્તામંડળના કોઈ નિષ્કર્ષના અભાવે, તેવું ઠેરવવું પડે કે ત્યાં એવું કોઈ છુપાવવાનું નહોતું. એ જોવા મળે છે કે સામાવાળાએ પોતાના સામાનના ક્લિયરન્સ માટે ગ્રીન ચેનલ પસંદ કરી હતી. તેમણે ગ્રીન ચેનલ દ્વારા સામાનના ક્લિયરન્સ માટે કાયદાનો કોઈ ભંગ કે કોઈ સૂચનાનું ઉલ્લંઘન કર્યું નથી કારણ કે પ્રવાસી હોવાના નાતે બેગેજ રૂલ્સ હેઠળ તેમની પાસે જાહેર કરવા પાત્ર કોઈ માલ નહોતો. તેમના સામાનમાંથી મળી આવેલા દાગીનાનું ઊંચું નાણાકીય મૂલ્ય હોવાના કારણે તેને વ્યક્તિગત વપરાશની વસ્તુઓ ગણી શકાય નહીં તેવી ધારણાનું આથી ખંડન કરવામાં આવે છે અને અમે ઠેરવીએ છીએ કે સામાવાળા જકાત મુક્ત વ્યક્તિગત દાગીના આયાત કરવા માટે હકદાર હતા.

૧૨. આ મામલાના તથ્યો અને સંજોગોમાં, ઉચ્ચ ન્યાયલય દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા ચુકાદામાંથી અપીલકર્તા વિરૂદ્ધની ટિપ્પણીઓ રદ કરવી ન્યાયી અને યોગ્ય રહેશે. તેથી, અપીલકર્તા વિરૂદ્ધ પસાર કરાયેલી કડક ટિપ્પણીઓ રદ કરવામાં આવે છે.

૧૩. પૂર્વોક્ત ચર્ચાને ધ્યાનમાં રાખીને, અમારું એવું વિચારાયેલું માનવું છે કે સક્ષમ સત્તામંડળ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૧૨.૧૨.૨૦૦૨ ની કારણ દર્શાવ નોટિસ અને તારીખ ૧૪.૦૮.૨૦૦૩ નો હુકમ રદ કરવામાં ઉચ્ચ ન્યાયલય ે યોગ્યતા દાખવી હતી. ઉચ્ચ ન્યાયલય ની વિભાગીય ખંડપીઠ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા હુકમોમાં હસ્તક્ષેપ કરવા માટે કોઈ અવકાશ નથી. આ અપીલમાં કોઈ ગુણદોષ નથી અને તેથી, અપીલ ખર્ચ અંગે કોઇ હુકમ નથી

સાથે ફગાવવામાં આવે છે. જો કે, એ સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે વર્તમાન નિષ્કર્ષ માત્ર આ અપીલના નિકાલ પુરતો મર્યાદિત છે.

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

==========

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.